

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VIII. De præsidio, ministerio, & custodia honoru[m] Angeloru[m], erga homines, aliasq[ue] res creatas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

ex quo concupiscentia & natura corruptio, adeoque cætera peccata consecuta sunt, de quo nulla est controuersia: directe vero & immediate non est omnium peccatorum seu tentationum causa; sed quædam ex libertate arbitrii nostri propriæque carnis corruptione nascuntur; iuxta illud Iacob.

1. v. 14. *unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illictus.*

Idem docent Origenes lib. 3. Periarchon capit. 2. Basilius in reg. breu. num. 75. Chrysostomus homil. 54. in Acta & in opere imperf. homil. 49. Gregorius Nanzianzenus carm. seu metro 52. Gennadius libro de Eccles. dogm. capit. 81. & Gregorius lib. 11. Moral. capit. 25. etsi contrarium significant Leo ferm. 4. de Collect. Auctor ferm. 68. ad Fratres in Eremito, apud Augustin. Hieronym. in Eph. 6. Cassianus Collat. 7. Damascenus lib. 2. capit. 4. quibus fauet Suarez hic lib. 8. capit. 19. à num. 20. cum nonnullis recentioribus.

Ratio patet ex dictis. Quia cum concupiscentia partim sua natura sæpe fortuitis quibusque casibus ab extrinseco excitetur, non est verisimile, à dæmonibus omnes eiusmodi tentationes imitari; ut unquam alias in suo labore & perpendi studio sint indefessi, de qua re pluribus differit Cassianus collat. 7. c. 7. 15. 20. & collat. 8. c. 12.

Decimo quæritur, quid sentiendum sit de varijs dæmonum partitionibus, quas nonnulli graues auctores à varijs nocendi studijs, aut habitatorum diuersitate desumptas tradunt. Respondeo. De hac re agit Trithemius l. 8. qq. q. 6. vbi Orpheum, Psellum, & ipsius Apollinis Pseudooraculum, apud Eusebium lib. 4. demonstrat. Euangere secutus, sex dæmonum genera recenset, nimirum igneum, aereum, terrestre, aquaticum, subterraneum, & lucifugum; eorumque etiam studia & affectus plixie describit. Sed hæc examine indigent; & vniuersim nec pbanda sunt, nec improbanda videntur, vt notauit etiam Delrius lib. 2. qu. 27. sect. 2. Certe S. Ignatius Martyr epistol. ad Ephes. ab ipso etiam Trithemio relatus, duo tantum eorum genera, omisso igneo, assignat, cum ait: *Nihil melius est, quam pacem habere, in qua omne telum euacuatur, aereorum simul, & terrestrium spirituum.* Sub quibus vtique eos etiam, qui in aquis, & speluncis quandoque hominibus infesti sunt comprehendit.

Nec vero simile est in regione ignis aliquos demones ordinarie habitare, quando ab Apostolo Ephes. 6. Rectores tenebrarum, & à Iuda caliginis, seu caliginoso aëri adscripti dicuntur: nec est quicquam, quod in regione ignis aduersus homines machinentur. Quod si dæmonum genus igneum dicatur, ab igne infernali, iam omnes dici poterunt ignei; non solum quia ab igne omnes patiuntur, sed etiam quia alternatim, & ad tempus omnes aliquandiu inferis addicuntur; vt superius dub. præced. dictum. Ob quam causam etiam non est verisimile, eosdem numero spiritus perpetuo aut in aquis, aut in speluncis degere, sed pro concurrentium circumstantiarum varietate, varijs in locis, ad seducendos homines, incur-

Plenius ex scriptura varia dæmonum studia, & affectus describit Cassianus collat. 7. capit. 32. vbi tamen & illud, tum Trithemio commune, pia interpretatione indiget, cum ait, quosdam dæmonum solummodo Iocutores esse; *vt non tormentis hominum, sed derisione delectentur; & illusione contenti, fatigare potius studeant, quam nocere.* Quorum similia etiam habet S. Antonius apud Athanasium in vita eiusdem: nimirum, quia plus illis diuinitus non permittitur, vt recte ab Henrico Guickio in citatum locum Cassiani annotatum. Vide quæ in simili diximus supra. quæst. 1. dub. 1. de imperitia & inertia dæmonum. Plura de dæmonum tentationibus & studijs ex Patribus & historijs Cocciustom. 1. l. 4. a. 5. & 6.

D V B I V M VIII.

De Præsidio, ministerio, ac custodia bonorum Angelorum, erga homines, aliasque res creatas.

S. Thom. 1. p. q. 112. & 113.

Contra malum bonum est, & contra mortem vita. &c. Et sic intueri in omnia opera Alijsimi; duo & duo; & unum contra unum, inquit Ecclesiasticus c. 33. v. 15. Quando igitur de infestationibus dæmonum actum est dub. præced. sequitur, vt etiam de protectione & custodia bonorum Angelorum agam, totamque adeo materiam de Angelis hoc argumento feliciter concludamus; de quo S. Thomas ex instituto agit cit. q. 112. & 113. Nos vero vt in præcedenti dubio factum, aliquot quæstiunculis rem paucis complectemur.

Vbi tamen primo illud veluti ex fide certum principium vniuersim supponimus, bonos Angelos esse ministros Dei, in procuranda & promouenda hominum salute, ac proinde in hæc studia varijs modis, iuxta benignissimam diuinæ prouidentie dispositionem, incumbere; ac sæpe tum visibiliter (vt dictum quæst. 5. dub. 5.) tum inuisibiliter ad homines, seu in has terras mitti; vt patet tum ex plurimis alijs Scripturæ testimonijs, paulo post inferius referendis, & ex parte relatis supra cit. dub. 5. tum generatim ex illo Apostoli Heb. 1. v. 14. *Nonne omnes sunt administratores spiritus in ministerium missi, propter eos, qui hereditatem capiunt salutis?*

Supponimus secundo, id quod non minus certum, & extra controuersiam est, absolute loquendo, à Deo mitti posse ad hanc procuracionem omnes Angelos, imo vero re ipsa quoque, aliquando à Deo destinari omnes, si non missione externa, quæ fit per motum localem, certe tamé internam, (licet hæc fit minus proprie dicta missio, vt bene Suarez lib. 6. cap. 9. num. 17.) quæ fit per illuminationem, qua superior Angelus, in gratiam & commodum hominum, Angelos inferiores illuminet: vt vel ob hanc etiam causam ab Apostolo omnes Angeli dicantur *administratores spiritus* cit. Heb. 1. prout etiam docet S. Thomas q. 112. a. 2. ad 1. His positis,

Quæritur primo, an ex omni hierarchia, & or-

dine, aliqui nonnunquam Angeli etiam externa missione à Deo immediate ad homines mittantur. De hac re sunt duæ Doctorum sententiæ. Prima docet, omnes Angelos ab infimo usque ad supremum, aliquando ministrare ac mitti; esto ex suprema hierarchia non nisi raro & quasi extraordinarie mittantur; Ita sentiunt Alensis 2. part. q. 36. mem. 3. Scotus in 2. dist. 10. q. 1. Durandus q. 1. Argentina a. 1. Gabriel art. 2. Marfilus in 2. q. 7. art. 3. Molina 1. p. q. 112. disp. vn. & Gregorius de Valentia disp. 8. q. 6. pun. 2. Et indicat Athanasius serm. 3. cont. Arian. ubi ait: *Ad ministerium autem non unus, sed ex omnibus plures ad manus prelo sunt, quos Dominus, si velit, amandet. Multi enim Archangeli, multi Throni, multe Potestates, & Dominationes, milies milia, & decies millia centena milia ministrorum assistunt, & apparent, qui se promptos offerunt, ut emittantur.*

5 Et fundatur hæc sententia in cit. Heb. 1. *Omnes sunt administratorij spiritus, in ministerium missi.* Accedunt peculiaris scripturæ exempla. Sic enim Tob. 12. vers. 15. Raphael missus ad Tobiam, erat unus, ex septem, qui assistunt ante Dominum. Isai. 6. vers. 6. dicitur, *Solavit ad me unus de Seraphim, & tetigit os meum.* Daniel 10. vers. 13. *Ecce Michael unus de Principibus primis, venit in adiutorium meum.* Luc. 1. v. 26. *Missus est Angelus Gabriel ad Mariam Virginem, quem unum fuisse è supremis, Theologi complures sentiunt, cum Magistro in 2. dist. 10. post S. Bernardum homil. in Missus est, etsi negent alij. Omitto Cherubinos ad custodiã paradisi positos Genes. 3. & alios quatuor, quos vidit Ezechiel cap. 10. in diuino ministerio occupatos.*

6 Et esto, ob specialem rationem subiectæ materiæ, probabilis sit illa interpretatio S. Dionysij cap. 13. coelest. hierarch. & S. Thomæ cit. q. 112. art. 2. ad 2. qua adductum ex Isaiã locum explicat, vel de aliquo inferiori Angelo, qui ab officio erga Prophetam exercito, dictus fuerit *Seraphim*; vel de ipso quidem Seraphino, sed per inferiorem Angelum, suum velut ministrum, operante; quod similiter etiã de apparitione Seraphim S. Francisci facta dici potest: minime tamẽ pbatur, quod in Reuelationibus B. Amadei Raptu 4. legitur, *Raphaelem non in propria persona, sed in nuntio suo; id est, Angelo de infimo choro, comitatum esse Tobiam*: quod etiam ibidem asseritur, de Michaele apparente in monte Gargano. Id enim nec sensui fidelium, nec scripturæ satis consonum videtur; quæ proprie interpretanda; ubi nullum sequitur absurdum. Nec vllus, quod sciam; ita historiam Tobie hæcenus intellexit: sed potius consensu Ecclesiæ sensus videtur habere, ipsumet Raphaëlem, quisquis tandem eo nomine Angelus significetur, perse apparuisse, & vere fuisse unum de septem Angelis coram Deo assistentibus, non ad contemplandum solummodo ipsum, sed ad ministrandum, quasi extra ordinem, ut dictum superius q. 1. dub. 6.

7 Secunda sententia est, Angelos assistentes & ministrantes proprie acceptos, qui scilicet re ipsa & missione externa ad homines mittuntur, ita distingui, ut illi è caelis nunquam, sed solum isti ad ministrandum mittantur & abeant. Ita docent

S. Thomas cit. q. 112. a. 2. & 3. Caietanus ibidem, item Albertus in 2. d. 10. artic. 3. Bonaventura art. 1. q. 2. Richardus art. 11. q. 2. Egidius q. 1. & 2. & Capreolus q. 1. Inter quos etiã S. Thomas, Egidius, Capreolus, Caitanus, & alij Thomistæ sentiunt, tres tantum esse ordines assistentiũ, nempe Seraphim, Cherubim, & Thronos, alios vero sex ordines Angelorum ministrantes esse; etsi Richardus significet, etiam Dominationes mitti.

8 Fundamentum præcipuum huius sententiæ sumitur ex S. Dionysio cæl. hierarch. cap. 7. 8. 9. & 13. qui ita plane sentire videtur, quem sequitur Gregorius homil. 34. in Euang. ubi refert Dionysium sensisse superiora agmina ab intimis, (coelorum vel Dei) nunquam recedere. Addit rationem S. Thomas cit. artic. 2. Quia à constituto naturæ ordine, dispensatione diuina aliquando receditur quidẽ, sed solum propter superiorem ordinẽ gratiæ; at vero ordo gratiæ, quo nicitur illa Angelorum, secundum varios gradus & ordines, distinctio, nõ habet aliquẽ superiorẽ ordinẽ, propter quẽ ab eo recedatur. Accedit quod ordo naturæ plerumque solum imutatur ob attestatiõẽ & confirmationem fidei, quã de causa etiam conspicue in sensus incurrit; at vero imutatio illa ordinis inter Angelos constituti, cum sit inuisibilis, & nobis ignota, non potest ad hunc finem deferuire. Ex his duabus sententijs Vasquez disp. 244. cap. 2. neutram certam, aut aliquo probabilitatis momento altera superiorem censet.

9 Equidem sentio eum auctoribus secundæ sententiæ, non esse negandam distinctionem, inter Angelos ministrantes, & assistentes, qui nempe ex officio ad laudandum solum & contemplandum Deum, eiusque illuminationem recipendam, quasi contemplantium solum vitam agentes, Deo semper assistant; ea enim distinctio auctoritate S. Dionysij, Gregorij, & S. Thomæ satis probatur: quicquid nonnulli recentiores apud Suarez cit. lib. 6. cap. 10. num. 44. eam distinctionem plane è medio tollere videantur.

10 Nihilominus existimo, cum auctoribus primæ sententiæ, nihil obstare, quo minus præter consuetum ordinem, & ordinariam legem Dei, nonnunquam aliqui etiam ex suprema hierarchia, imo primo ordine eiusdem hierarchiæ mittantur. Ita docet etiã Suarez cit. cap. 10. à num. 45. Moueor non tam adductis scripturæ testimonijs & exemplis, sigillatim spectatis, quæ si aliquid probaret, fere etiam nimium probare viderentur, nimirum non solum raro, sed etiã frequenter, & quasi ordinarie mitti quoque; suprema hierarchiæ Angelos, ut bene etiam notauit Suarez cit. cap. 10. num. 44. Sed primo, quia valde probabile est, saltem indeterminate unum vel alterum exemplum esse ad rem accommodatum; idque de Gabriele nuntio B. Virginis mihi maxime est credibile, etsi nec illud sit certum. Secundo quia dum in Natiuitate Christi dicitur Luc. 2. *factam esse cum Angelo multitudinem caelestis exercitus*, valde probabile est, eam multitudinem aut omnes Angelos fuisse complexam, aut ex omnibus Angelorum choris conflam, iuxta illud Heb. 1. v. 6. *Et cum iterum*

introducitur primogenitum in orbem terrarum, dicitur, & adorant eum omnes Angeli eius. Quod etiam docet Chrysostomus in psal. 8. ubi ait: *Supernorum Chorum Cherubim & Seraphim hoc est munus, Deum assidue laudare, & hymnis celebrare. Ex his Choris etiam in terra apparuerunt, cum vigilantibus pastoribus cantantes.* Tertio idem multo certius est futurum in extremo iudicio, iuxta illud Matth. 25. v. 31. *Cum venerit filius hominis, in Maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo.* In huiusmodi ergo occasionibus, inquit Suarez cap. 10. num. 47. mihi proindubitato est, assistentes Angelos descendere, ac proinde mitti; quia non veniunt nisi ex imperio & voluntate Dei.

11 Nec obstat ratio S. Thomae; Tum quia ordo unionis hypostaticae, superior est ordine gratiae sanctificantis habitualis, qua nititur illa distributio Angelorum: quid nimirum saltem propter Verbum Incarnatum aliquando ea mutari possit? Tum quia etiam in ipso ordine gratiae, ad ostendendum peculiarem fauorem erga electos, Deus aliquando consuetum ordinem immutat, ut inferius etiam de Angelis Custodibus dicitur, & patet in sanctificatione B. Virginis, & aliorum, facta in vtero. &c.

12 Secundo quaeritur, An singulis hominibus sit Angelus Custos designatus. In qua re certum est, ex illis Angelis, qui ad nos mittuntur, quosdam praesidij & custodiae causa mitti, ut constat ex scriptura. Etenim Genes. 19. v. 15. *Angeli eduxerunt Lot, & posuerunt extra civitatem, dicens, salua anima tuam.* Genes. 48. v. 16. Iacob ait, *Angelus, qui eripuit me de cunctis malis.* Idem habetur Tob. 12. v. 15. Act. 12. v. 15. & in Psal. 90. v. 12. dicitur, *Angelus meus mandavit de te, ut custodias te in omnibus viis tuis.* Quod optima ratione & convenientissima divinae providentiae dispositione accidit; quia per se alioqui cogitationes mortalium sunt timidae, & incertae providentiae nostrae. Sap. 9. v. 14.

An vero singulis hominibus proprius ac peculiaris Custos Angelus à Deo sit attributus, olim quidem fuit dubitatum; asserentibus quibusdam, solum praedestinatis, in natiuitate ipsorum; alijs solummodo sanctis, à die baptismatis, attribui Angelos custodes, ut refert Origenes tract. 5. in Matth. & fere S. Thomas q. 113. a. 5. Magister quoque in 2. dist. 11. videtur dubitare, verum, singulis hominibus singuli Angeli deputentur; an vero vnus Angelus multorum simul hominum curam habeat; et si Suarez hic l. 6. cap. 17. n. 10. eum in meliorem partem interpretetur. Taceo Caluini lib. 5. Instit. cap. 14. sect. 7. & in Psal. 90. sect. 7. ubi ait, tantum esse vulgi opinionem, singulis hominibus singulos Angelos esse custodes.

13 Nihilominus vera & certa est etiam hac in re, Doctorum sententia, quam tradunt Scholastici omnes cit. dist. 7. & S. Thomas quaest. 113. art. 2. & 5. statim ab ipso momento natiuitatis, singulis hominibus singulos & proprios Angelos custodes diuinitus destinatos adesse; quae proinde etiam sine magna temeritate negari non potest, ut recte Gregorius de Valentia d. 8. quaest. 6. pun. 3. Vasquez disp. 245. cap. 1. & Suarez lib. 6. cap. 17. num. 8. et si Molina q. 113. disp. vn. dicat, id non

esse de fide: sicut etiam Suarez ibidem num. 10. solum dicit, esse verisimilius vnum Angelum nunquam custodire simul nisi vnum hominem.

14 Probatur primo satis aperte ex scriptura. Matth. 18. v. 10. dicitur, *Angeli eorum semper vident faciem Patris.* Et Act. 12. v. 15. fideles de S. Petro ex carcere educto Angelus, inquit, *eius est.* Vnde constat, tam ex Christi doctrina, quam ex Ecclesiae primitiuae sensu, vnumquemque hominem suum proprium habere custodem.

15 Secundo idem docent SS. Patres communi consensu. Optime Basilius lib. 3. cont. Eunom. Quod ad sit, inquit, *singulis credentibus Angelus tanquam paedagogus, & pastor vitam dirigens, nemo contradicet, qui memor fuerit verborum Domini, ubi dicit, Ne contemnat vnum de pusillis istis; Nam Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in caelis est:* Et: *Aderit Angelus Domini in circuitu timentium eum,* Psal. 33. Et: *Angelus, qui liberavit me à inuentute mea.* Gen. 48. & quaecunque huiusmodi sunt.

Gregorius Nyssenus lib. de vita Moysis: *Oculior, inquit, traditio est, verus sermo ad nos usque descendit, quo creditur, posteaquam in peccatum natura nostra lapsa est, non omnino à clementia diuina neglectam, nec absque suo patrocinio dimissam, sed Angelorum, qui natura à incorporei sunt aliquem in adminiculum cuique constitutum esse.* Theodoretus in cap. 10. Daniel. *Ex his inquit, docemur, singulis Angelis vniuscuiusque nostrum creditam esse curam, ut custodiant, tueantur, & à prauis demonibus nos liberent insidijs.*

Et Hieronymus in cap. 18. Matth. *Magna est dignitas animarum, ut unaquaeque habeat ab ortu Natiuitatis in custodiam sui Angelum delegatum.* Idem asserunt praeter alios Chrysostomus homil. 60. in Matth. Athanasius lib. de communi essent. Eusebius lib. 3. de Praeparat. Euang. c. 7. Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromat. & ante omnes Origenes homil. 23. in Lucam.

E quibus plerique vniuersim de hominibus loquuntur: aliqui vero et si de fidelibus & baptizatis tantum loquantur, non tamen excludunt ceteros; sed indicant, in his non tam esse locum. Angelo custodi, quam liberatori seu monitori. Ratio est. Quia cum homines etiam in individuo singuli sint quoad animam incorruptibiles; æquum fuit ut eis, non minus, quam ceterarum rerum generibus atque speciebus, uti dicitur, singuli Angeli custodes adhiberentur.

16 Tertio quaeritur, quanam ratione in particulari fiat executio huius custodiae. De hac re breuiter notanda sunt sequentia. I. Custodiam incipere à natiuitate; adeoque infantes non habere proprios Angelos custodes, nisi posteaquam in hanc lucem editi sunt; antea enim vnum quodammodo cum matribus æstimantur, ac proinde non proprios. sed communes cum matribus custodes habent, ut docet S. Thomas cit. q. 113. a. 5. ad 2. et si contrarium post Tertullianum lib. de anim. cap. 37. & Anselmum in Elucidario, sentiat Suarez hic l. 6. c. 17. n. 18. quod parum existimo probabile.

17 II. Munus Angelorum custodum in morte finiri, saltem ut nec in inferno, nec in caelis locus custodiae sit amplius, ut ex communi post S. Thomam quaest. 113. a. 4. docent ceteri, nec dissentit

Suarez cit. cap. 17. n. 11. et si contrarium significare videatur Iustinus lib. vlt. q. 30. Nihilominus verisimile est, Angelum custodem animas in gratia decedentes, & non plene purgatas, non deferre, donec ad beatitudinem perueniant, vt docet Suarez cit. cap. 17. n. 11. Certe quidem eas ab vnoquoque Angelo custode saltem ad purgatoriu perducit; sicut & vndiquaque sanctas & purgatas ad cœlum, satis colligitur ex historia Lazari mendici Luc. 16. & ex Patribus docet Suarez c. 19. n. 9. Imò etiam vnumquemque Angelorum eas secum ad iudicium extremum ducturum, quibus præfuit, valde probabiliter asserit Origenes hom. 11. in Numer.

18 III. Christum Dominum non habuisse custodē Angelum, sed vnum vel plures Angelos Ministros, vt docet S. Thomas q. 113. art. 4. ad 1. iuxta illud Matth. 4. v. 11. *Et ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.* Et Ioann. 1. v. 51. *Videbitis cœlum apertum, & Angelos Dei ascendentes & descendentes supra filium hominis.* Ratio est. Quia cum ipse esset penitus impeccabilis, & plenus scientia, & veritate, ipsiſque Angelis potentior, non indigebat Angelorum custodia. Secus est de B. Virgine, vti & de primo homine, etiam in statu innocentia posito; alijsque tam veteris, quam noui testamenti hominibus viatoribus, ipsoſque etiam Antichristo ex communi.

19 IV. Angelum custodem nunquam omnino dimittere clientē suū, quamdiu hæc vita durat, etiā si peccet, & peccata multiplicet: licet actuale custodię exercitium interdum remittat, propter eius incapacitatem & indispositionem, vt docet Sanctus Thomas q. 113. a. 6. & in 2. d. 11. q. 1. a. 4. ex cōmuni Doctorum ibidem, eodemque modo intelligendi sunt Patres, quando dicunt, homines peccando à se Angelos profigare, vt videre est apud Origenem homil. 2. in Jerem. Basilium in Psal. 33. Hieronymum & glossam in Idia. 5. *Auferam serpem eius,* Ambrosium in Psal. 37. & Bernardum serm. 1. de S. Michaele, & serm. 7. in Cant.

20 V. Neque tamen Angelos custodes, hominibus (eademque est ratio aliarum rerum inferiorum, quibus præfunt, vt dicitur) ita inseparabiliter assistere, vt nunquam plane ad cœlos, aut aliorum digrediantur; nam etiam absentes loco non desunt, quoad effectum custodia; quia etiam dum sunt in cœlo, cognoscunt quid circa hominem agatur. Nec indigent (multa) morâ temporis ad motum localem, sed semper possunt adesse. vt bene docuit Sanctus Thomas cit. quæst. 113. a. 6. ad 3.

21 VI. An vero singulis hominibus etiam successiue viuentibus diuersi semper adsint custodes Angeli, incertum esse, affirmant nonnulli post Iustinum lib. vlt. q. 30. Negat Magister in 2. dist. 11. cuius sententiam magis probat Suarez cit. cap. 17. n. 11. Mihi supposita multitudine sufficienti Angelorum, de qua actum est qu. 1. dub. 1. affirmatiua magis probatur, de qua consentaneum est rationi, vt in eo munere obeundo, Angeli, qui alioquin sunt eiusdem conditionis, vicissim, siue potius successiue mutantur.

22 VII. Quamuis ordinarię Angeli custodes sint, ex infimo ordine infimæ hierarchiæ, vt tradit ex communi S. Thomas q. 113. a. 3. & apud antiquos

scriptores in confesso asserit Vasquez loc cit. tamen nil videtur obstare, quo minus extraordinarię quandoque sint ex superiore ordine, si non ex superiori etiam hierarchiâ, vt docet Gregorius de Valentia loc. cit. & fere Suarez cap. 18. nu. 10. & sentiunt plures recentiores, quos sine causa reprehendit Vasquez cit. cap. 1. Idem persuadent probata quorundam sanctorum historia, vt de S. Francisca Romana habetur in eius historia & in Panegyri Valaderij, & de S. P. IGNATIO, in vita eiusdem apud Ribadeneiram. Hoc certum, communi quadam ratione, aut extra ordinem, etiam ceteros Angelos salutem hominis procurare. Vnde Origenes homil. 4. in Psal. 36. *Nunquam solus est iustus, sed ne vnus quidem, aut duorum, vel trium tantummodo Angelorum societate subnixus est, sed exercitus ei virorum præstus est.* Quod confirmatur etiam ex historia Elisæi 4. Reg. 6. v. 16.

VIII. Angelos custodes duodecim fere modis suorum Clientum salutem tum corporis, tū præcipue animæ, iuxta beneplacitum tamen diuinæ voluntatis procurare, vt ex Gabriele in 2. d. 11. q. vn. recte notauit Gregorius de Valentia cit. d. 8. q. 6. pun. 3. Primo enim peccata clientum reprehendunt, iuxta illud Iud. 2. v. 1. *Ascendit Angelus Domini de Galgalis, ad locum flentium, & ait, Eduxi vos de Aegypto, &c. & noluisi audire vocem meam. Cur hoc fecisti?*

23 II. Proinde suadēdo, & conscientia moribus pūgendo à catenis peccatorum liberant, iuxta figurā Petri Act. 12. v. 7. III. Illecebras occasioneſque peccandi remouent. IV. Dæmones arcent, eorumque conatus cohibent. Ita Tob. 12. v. 3. *Dæmonē ab uxore meâ compeſcui.* V. Docent & illuminant Daniel. 9. v. 22. *Nunc egressus sum, vt docerem te, & intelligeres.* Quomodo autem Angeli possint homines docere & illuminare, constat ex dictis supra q. 4. dub. 3. & 4. VI. Secreta Dei consilia quandoque reuelant. Genes. 18. v. 17. *Num celare patero Abraham, qua gesturus sum.* VII. Consolantur afflictos. Tob. 5. v. 13. *Fortis animo esto, in proximo est, vt à Deo curesis.* VIII. Confirmāt & addunt animum ad progrediendum in via Dei. 3. Reg. 19. v. 7. *Surge & comede; grandis enim tibi restat via.* IX. Pericula corporis depellunt, & in via feliciter deducunt. Tob. 5. v. 15. & c. 16. v. 4. X. Depellunt & profligant hostes etiam visibiles. Isai. 37. v. 36. *Egressus est autem Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia.* XI. Vim tentationis infringunt, iuxta figuram Genes. 32. v. 25. XII. Offerunt preces suorū, & pro his peculiariter intercedunt. Tob. 12. v. 12. & Apocal. 8. v. 4. Quibus adde XIII. Quod ipsos etiam suos clientes nonnunquam castigant & puniunt, saltem poena medicinali, vt tradit Augustinus lib. 9. de ciuit. cap. 5. & fufius persequitur Suarez cit. lib. 6. cap. 19. n. 5. Plura de hac re videri possunt apud Gerſonem trac. 8. super Magnificat, part. 3. & apud Franciscum Albertinum in proprio opusculo de hac re.

24 Postremo circa hoc ministerium Angelorum, notandum, Angelos, etiam si vel maxime cupiant clientum suorum bonum promouere, non tamen proprie tristari, vel angī, etiam si præter ipſorum vota secus accadat, cum habeant voluntatem diuinæ per omnia consonam, vt docet S. Thomas cit. a.

cit. q. 113. a. 7. quicquid in contrarium suo errori male innixus dixerit Origenes, de quo actum supra dub. 2. Alij vero Patres, aliter quandoque locuti, piè explicandi sunt, in sensu metaphorico, prout etiam de Deo ipso quandoq; loquitur scriptura. Certum est enim in beatitudine nullum locum esse tristitiæ, vt fusius docui tomo 2. disp. 1. q. 3. dub. 2.

25 Quarto quæritur, an etiam rebus alijs, ac præcipue Regnis & Prouincijs seu communitatibus singulis atque etiam substantijs inanimis, aut rationis expertibus Custodes aut Præsides Angeli sint deputati. Respondeo primo. Valde probabile esse, singulis saltem speciebus perfectis substantiarum corruptibilium, singulos Angelos præfides ac veluti custodes esse designatos. Ita docent S. Thomas hic 113. a. 2. alijsque Theologi communiter, quicquid neget Caietanus ibidem, & colligitur ex scriptura Apocal. 14. v. 18. vbi dicitur. *Et alius Angelus exiit de altari, qui habebat potestatem supra ignem.* Quo loco idem tradunt Arethas, & Andreas Cæsariensis, Eodem spectat illud Apoc. 16. v. 5. *Et audiui Angelum aquarum dicentem, &c.* Idem docent communiter Patres, speciatim Origenes hom. 8. in Ierem. & 23. in Iosue, & Augustinus 1. 8. de Genes. ad lit. c. 24. & l. 83. q. 79. vbi ait: *Vnaquæque res visibilis in hoc mundo habet potestatem Angelicam sibi propositam, sicut aliquot locis diuina scriptura testatur.*

Et l. 3. de Trinit. c. 4. *Sicut corpora cæsiora, inquit, & inferiora per subtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur, ita omnia corpora per spiritum vitæ, & spiritus vitæ irrationalis, per spiritum vitæ rationalis, & spiritus desferor per spiritum purum & iustum, & ille per ipsum Deum.* Quod maxime de indiuiduis etiam cœlorum corporibus tradit Aristoteles, & communis Philosophorum sensus, tamen si proprie custodes cœlorum non sint Angeli, cum cœli nulli corruptioni sint obnoxij, sed quodammodo Præsides & Procuratores.

Ex quibus etiam sumitur ratio. Quia inferiora Deus gubernat per superiora, & si cœlis singulis suis ex Angelis est motor attributus, qui vni cuiusdam certæ parti cœli applicatus, totum cœlum circumferat, vt superius dictum, & magis patebit d. seq. q. 4. dub. 3. cur non & naturis cæteris, iuxta debitum naturæ cursum moderandis, præsertim, eî, alioqui quotidiano facile corruptionis & perturbationis periculo subijciantur? Difficilem autem quandam locum Hieronymi, qui contrarius videtur, explicauimus supra d. 2. q. 8. dub. 3.

26 Respondetur secundo, valde item probabile esse præter singulos Angelos custodes particularium personarum, alios quoque Angelos destinatos esse pro custodia & tutela Regnorum, Prouinciarum, aliarumque Communitatum, præsertim Ecclesiasticarum & Religiosarum. Ita docent communiter recentiores, speciatim Gregorius de Valentia cit. disp. 8. q. 3. punct. 6. Molina quæst. 113. disp. vn. Vasquez disp. 245. cap. 1. & Suarez hic lib. 6. cap. 17. à num. 22. ex communi Patrum sententia. Nam de regnis seu prouincijs ita docent Dionysius cap. 9. cœl. hierarch. Basilii lib. 3. cont. Eunom. Theodoretus lib. 5. diuin. decret. cap. 7. Hilarius in Psalm. 129. Epiphanius hæresi

51. Augustinus q. 48. in Iudic. Gregorius lib. 17. Moral. cap. 8. vel 7. & optime Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromat. propè finem, *Per gentes, inquit, & ciuitates diuise sunt Angelorum præfectura.* Idem repetit lib. 7. initio. Idem sumitur ex scriptura Danielis 10. vbi fit mentio Principis Persarum, & Græcorum, & Iudæorum; per quos intelliguntur Angeli ad custodiam earundem prouinciarum seu regnorum destinati, vt etiam Hieronymus, & Theodoretus ibidem notant; ex quo etiam loco præfens institutum probant citati Patres.

27 De Episcopatibus singulis (eademque est ratio aliarum eiufmodi Communitatum) ita docent. Origenes lib. 1. Periarchon cap. 8. Hilarius citat. Psalm. 129. Gregorius Nazianzenus orat. 32. Ambrosius in Lucam lib. 2. Hieronymus Micheæ 6. Isidorus Pelusiota lib. 2. epist. 85. & citati recentiores. Et colligitur ex Apocal. 1. 2. & 3. non quod Angeli eo loco propriè accipiantur, cum Episcopos significant, sed quia eo ipso modo loquendi significatur, officio Episcoporum similia Angelorum munia respondere, à quibus sumpta est denominatio. Addit Suarez cit. cap. 17. num. 23. *de hac re dubitandum non esse.*

28 Quinto quæritur, vtrum inter Angelos præfides seu custodes nonnunquam sit, aut esse possit, dissentio, iuxta illud Daniel. 10. v. 13. *Princeps regni Persarum resistit mihi viginti & octo diebus: ecce vnus de Principibus primis venit in adiutorium meum: quem locum de bonis, non malis Angelis intelligendum communi & verius sentiunt SS. Patres & interpretes, speciatim S. Thomas hic quæst. 113. art. 8. Lyranus, Carthusianus, & Pererius post S. Dionysium cap. 9. cœl. hierarch. Theodoretum in Daniele, Gregorium lib. 17. Moral. cap. 8. vel 7. & sequuntur Suarez lib. 6. cap. 19. num. 13. alijsque Scholastici communiter; etsi de malis intelligant Hieronymus, Cassianus, Rupertus, & nonnulli alij. Respondeo cum sancto Thoma cit. q. 113. a. 8. ex communi, propriè & secundum absolutam voluntatem, nullam inter bonos Angelos esse discordiam; cum in diuina voluntatis beneplacito plane conueniant: secundum affectum tamen simplicem, & voluntatè conditionatam (si Deo placeret) nonnunquam diuersa volunt, & reipsa etiam quodammodo indiuisa, imo materialiter opposita tendunt, quamdiu ipsis diuina voluntas in alterutram partem nondum est comperta. Quo quidem fiebat, vt dum singuli ex illis Præsidibus Angelis suo populo vellent esse quam optimè consultum, Angelus quidem Persarum apud Deum vrgeret diuturniorum populis Hebraicis in Babylonica captiuitate commorationem, quam Persis seu Chaldæis sciret esse proficuum; contra vero Angelus Iudæorum maturum eorum discessum vrgeret, pro eiusdem populi commodo & felicitate. De qua re plura Pererius lib. 12. in Daniele. Atque hæc de Angelorum natura, statu & officijs ad laudem bonorum, & confusionem malorum, communis autem Dei ac creatoris omnium gloriam, dicta sufficiant.*